

Sygn. akt III KK 455/12

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Przemysław Kalinowski
SSN Józef Szewczyk

Protokolant Jolanta Włostowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Krzysztofa Parchimowicza
w sprawie M. G. Ł.

skazanego z art. 258 § 1 kk i innych

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 20 maja 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 września 2012 r.,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w O.

z dnia 5 grudnia 2011 r.,

1/. uchyla zaskarżony wyrok oraz wyrok Sądu Okręgowego w O.: co do oskarżonego M. G. Ł., z wyłączeniem zarzutu z pkt III aktu oskarżenia i na podstawie art. 536 k.p.k. w zw. z art. 435 k.p.k. wobec A. S., z wyłączeniem zarzutu z pkt II aktu oskarżenia, a sprawę w tym zakresie przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji,

2/. zarządza zwrot M. G. Ł. uiszczonej przez niego opłaty od kasacji w kwocie 750- (siedemset pięćdziesiąt) zł.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w O. z dnia 5 grudnia 2011 r., oskarżony M. G. Ł. uznany został za winnego popełnienia czynów zarzuconych mu w akcie oskarżenia, polegających na tym, że:

- I. „w okresie od stycznia 2005 r. do grudnia 2005 r. w miejscowości [...] oraz w innych miejscowościach na terenie kraju, działając wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami brał udział w zorganizowanej grupie przestępczej mającej na celu wprowadzanie do obrotu paliw płynnych bez wniesienia opłat skarbowych oraz poświadczenia nieprawdy w dokumentacji finansowo księgowej w postaci faktur i legalizacji środków płatniczych pochodzących z przestępstw” (pkt I a/o), tj. przestępstwa określonego w art. 258 § 1 k.k.
– i za to skazany na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności (**pkt 6 wyroku**);
- II. „w styczniu 2005 r. w P., chcąc aby M. S. wyłudził poświadczenie nieprawdy z Urzędu Gminy C. w postaci zaświadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej nr [...] Zakład Usługowo-Handlowy „M.” – M. S. zajmującą się obrotem paliwami płynnymi kierował działaniem M. S. przez co wyłudził on z wymienionego urzędu poświadczenie nieprawdy co do faktu podania w przedmiotowym zaświadczeniu z dnia 21.01.2005 r. niezgodne z rzeczywistością dane co do osoby kierującej firmą” (pkt II a/o), tj. przestępstwa określonego w art. 18 § 1 k.k. w zw. z art. 272 k.k.;
- III. „w dniu 22 kwietnia 2005 r. w C., działając wspólnie i w porozumieniu z M. S. wyłudził poprzez wprowadzenie w błąd poświadczenie nieprawdy od funkcjonariusza publicznego w osobie notariusz E. Z. z Kancelarii Notarialnej w C. w ten sposób, że będąc wieczystym użytkownikiem nieruchomości znajdującej się w miejscowości G. wraz ze znajdującymi się na niej budynkami zawarł fikcyjną umowę sprzedaży przedmiotowej nieruchomości M. S. za kwotę 84.960 zł, wiedząc, że w rzeczywistości nie nastąpi przeniesienie prawa użytkowania wieczystego tej nieruchomości na

kupującego i nie zostanie zapłacona kwota wynikająca z umowy” (pkt III a/o), tj. przestępstwa określonego w art. 272 k.k. – i przy przyjęciu, że czyny te stanowią ciąg przestępstw wypełniający dyspozycję art. 18 § 1 k.k. w zw. z art. 272 k.k. i art. 272 k.k., skazany za to na podstawie art. 272 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności (**pkt 7 wyroku**);

- IV. „w okresie czasu od czerwca 2005 r. do listopada 2005 r. w miejscowości G., oraz w miejscowości P., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru polecił nieustalanej osobie podrobienie podpisu M. S. na poniższych fakturach VAT, dotyczących zakupu oleju napędowego z firmy P. P. D. przez firmę „M.” M. S. w tym (...)”, (pkt IV a/o), tj. przestępstwa określonego w art. 18 § 1 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. – i za to skazany na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności (**pkt 8 wyroku**);
- V. „w dniu 11 stycznia 2005 r. w miejscowości P., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w celu osiągnięcia korzyści majątkowej jako właściciel Firmy Handlowo-Usługowej „M.” polecił pracownikowi tej firmy J. W.-K. wystawienie dwóch faktur VAT dotyczących sprzedaży oleju opałowego firmie „T.” wiedząc o tym, że transakcja taka nie miała nigdy miejsca a tym samym znacznie utrudnił ustalenie przestępczego pochodzenia środków pieniężnych wynikających z obrotu olejem niewiadomego pochodzenia (...)” – pkt V a/o kwalifikowany w nim z art. 18 § 1 k.k. w zw. z art. 271 § 3 k.k. i art. 299 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k.;
- VI. „ w okresie od listopada 2004 r. do grudnia 2004 r. w miejscowości P., działając wspólnie i w porozumieniu z A. S. w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w celu osiągnięcia korzyści majątkowej polecił kierownikowi bazy paliw „T.” T. J. wystawienie faktur VAT dotyczących sprzedaży oleju napędowego przez T. firmie FHU „M.”, której był właścicielem wiedząc, że

transakcje takie nigdy nie miały miejsca, a tym samym znacznie utrudnił ustalenie przestępczego pochodzenia środków pieniężnych wynikających z obrotu olejem niewiadomego pochodzenia (...)” – pkt VI a/o kwalifikowany w nim z art. 271 § 3 k.k. i art. 299 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k.;

VII. „w okresie od 19.04.2005 r. do 20.06.2005 r. w miejscowości P. działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w celu osiągnięcia korzyści majątkowej jako właściciel firmy „M.” w podobny sposób poświadczył nieprawdę na poniższych fakturach VAT dotyczących sprzedaży fikcyjnej firmie ZPH O. oleju opałowego a tym samym znacznie utrudnił ustalenie przestępczego pochodzenia środków pieniężnych wynikających z obrotu niewiadomego pochodzenia (...)” – pkt VIII a/o kwalifikowany w nim z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 299 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k.;

VIII. „w okresie od października 2005 r. do grudnia 2005 r. w Pr., działając wspólnie i w porozumieniu z A. S. i M. S. w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w celu osiągnięcia korzyści majątkowej wiedząc o tym, że M. S. jest fikcyjnym właścicielem Zakładu Usługowo – Handlowego o nazwie „M.” zarejestrowaną w Ewidencji Działalności Gospodarczej Urzędu Gminy C. posiadającym koncesję na obrót paliwami ciekłymi, kierował działaniem M.S. w ten sposób, że za pośrednictwem A. S. polecił mu poświadczyć nieprawdę w dokumentach finansowo-księgowych co do okoliczności mających znaczenie prawne na niżej wymienionych fakturach VAT mających dokumentować sprzedaż fikcyjnej firmie „W.” należącej do W. C. niżej wymienionej ilości oleju opałowego na wymienione kwoty wiedząc o tym, że firma „W.” nie jest faktycznym nabywcą towaru oraz, że opisane w fakturach zdarzenie gospodarcze ma jedynie uwiarygodnić sprzedaż oleju opałowego za co przekazywał M. S. wynagrodzenie miesięczne w kwocie 1200 zł, a tym samym znacznie utrudnił ustalenie

przestępczego pochodzenia środków pieniężnych wynikających z obrotu paliwem niewiadomego pochodzenia (...)", - pkt IX a/o kwalifikowany w nim z art. 271 § 3 k.k. i art. 299 § 1 i 5 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k.;

- IX. „w okresie od 27.08.2004 r. do 22.10.2004 r. w nieustalonej miejscowości w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w celu osiągnięcia korzyści majątkowej jako właściciel Firmy Handlowo – Usługowej „M.” wspólnie i w porozumieniu z nieustaloną osobą poświadczył nieprawdę na poniższych fakturach VAT dotyczących zakupu oleju napędowego od firmy „T.” wiedząc, że transakcje takie nie miały miejsca a tym samym znacznie utrudnił ustalenie przestępczego pochodzenia środków pieniężnych pochodzących z obrotu olejem niewiadomego pochodzenia (...)", - pkt X a/o kwalifikowany w nim z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 299 § 1 i 5 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k. – i przy przyjęciu, że czyny te stanowią ciąg przestępstw wypełniający dyspozycję art. 18 § 1 k.k. w zw. z art. 271 § 3 k.k. i art. 299 § 1 k.k. i art. 271 § 3 k.k. i art. 299 § 1 i 5 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., skazany za to na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności i grzywnę w wymiarze 1000 stawek dziennych przy ustaleniu jednej stawki dziennej na kwotę 50 zł oraz środek karny w postaci zakazu prowadzenia działalności gospodarczej wymagającej koncesji na obrót paliwami ciekłymi na okres 10 lat (**pkt 9 wyroku**);
- X. „w okresie od 20.09.2005 r. do dnia 27.09.2005 r. w miejscowości G., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w celu osiągnięcia korzyści majątkowej poświadczył nieprawdę na dwóch fakturach VAT (...) w ten sposób, że niezgodnie ze stanem faktycznym, w podanych dniach wykazał na w/w fakturach sprzedaż wymienionych ilości oleju DURBET firmie „M.” M. S., który w rzeczywistości nigdy tego oleju nie zakupił i nie przyjął na stan firmy” (pkt VII a/o), tj. przestępstwa określonego

w art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to skazany na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności (**pkt 10 wyroku**).

W miejsce wymierzonych oskarżonemu kar jednostkowych orzeczono karę łączną 2 lat pozbawienia wolności (**pkt 11 wyroku**), zaliczając na poczet tej kary okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie (**pkt 12 wyroku**).

Tym samym wyrokiem A. S. skazany został:

- I. za czyn z pkt I a/o, tj. za przestępstwo określone w art. 258 § 1 k.k., na karę 9 miesięcy pozbawienia wolności (**pkt 1 wyroku**);
- II. za czyn z pkt II a/o, tj. za ciąg przestępstw określonych w art. 278 § 2 k.k., na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności (**pkt 2 wyroku**);
- III. za czyn z pkt III a/o, tj. za przestępstwo określone w art. 271 § 2 k.k. i art. 299 § 1 i 5 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., na karę roku pozbawienia wolności i grzywnę w wymiarze 1000 stawek dziennych przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 40 zł oraz środek karny w postaci zakazu prowadzenia działalności gospodarczej wymagającej koncesji na obrót paliwami ciekłymi na okres 6 lat (**pkt 3 wyroku**),

a jednocześnie orzeczono wobec niego karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności (**pkt 4 wyroku**) z zaliczeniem na poczet tej kary okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie (**pkt 5 wyroku**).

Wyrok ten zaskarżył w całości, co do wszystkich oskarżonych (orzeczeniem Sądu pierwszej instancji objęty był również S. Ł., skazany za czyn z art. 272 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 2 lat oraz grzywnę w wysokości 50 stawek dziennych przy ustaleniu jednej stawki na kwotę 20 zł – **pkt 13 wyroku**) ich obrońca. W wywiedzionej apelacji zarzucił:

„mającą wpływ na treść orzeczenia obrazę przepisów tj.:

- I. sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że M. G. Ł. i A. S. wspólnie z M. S. i innymi ustalonymi osobami brali udział w zorganizowanej grupie przestępczej i wskazaniem za podstawę powyższych ustaleń zeznań

M. S., P. D. i S. N. w sytuacji gdy każdy z w/w świadków w złożonych zeznaniach zaprzeczył udziałowi wymienionych wyżej oskarżonych w ramach grupy przestępczej im przypisanej (...), a nadto gdy świadek M. S. wykazując się brakiem świadomości co do charakteru ostatecznie przypisanego mu zarzutu udziału w grupie konsekwentnie wskazywał, że transakcje, których udziałem była spółka „M.” miały charakter legalny i nie służyły wprowadzaniu do obrotu paliw płynnych bez wnoszenia opłat skarbowych, a nadto w ramach działalności spółki nie miały miejsca działania polegające na legalizacji środków płatniczych mających pochodzić z jakichkolwiek przestępstw (...),

- II. art. 2 § 2 k.p.k., 4 k.p.k., 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez błędną wykładnię i nieprawidłowe zastosowanie przedmiotowych przepisów, naruszenie przez Sąd I instancji zasady swobodnej kontrolowanej oceny dowodów, wydanie orzeczenia z pominięciem szczegółowej analizy szeregu dowodów zgromadzonych w sprawie, a istotnych dla rozstrzygnięcia o karnoprawnej odpowiedzialności oskarżonych za zarzucone im aktem oskarżenia czyny oraz przyjęcie przez Sąd za podstawę wyroku hipotez i z góry założonego scenariusza polegające na tym, że Sąd ten:

- w sposób dowolny ocenił wyjaśnienia oskarżonych M. G. Ł., S. Ł. i A. S. ograniczając się do wskazania, że są one: *wiarygodne jedynie w tych fragmentach gdzie nie pozostają w sprzeczności z innymi, nie budzącymi wątpliwości dowodami (...). W pozostałej części są linią obrony na użytek sprawy z jednoczesnym zaniechaniem skonfrontowania tych wyjaśnień z innymi konkretnymi dowodami w sprawie,*
- dokonał dowolnej oceny przyjętych za podstawę poczynionych ustaleń zeznań złożonych przez M. S. nie wyjaśniając oczywistych sprzeczności rysujących się na tle poszczególnych relacji świadka w odniesieniu do konkretnych zarzutów stawianych oskarżonym i nie konfrontując tych zeznań z całokształtem innych zgromadzonych w sprawie dowodów,

- zaniechał szczegółowej analizy wyjaśnień P. D., S. N., P. N., W. C. w takim zakresie, w jakim wymienieni akcentowali brak podstaw do formułowania wobec M. G. Ł. i A. S. zarzutu współudziału z wymienionymi w zorganizowanej grupie przestępczej ale również P. D. na okoliczność rzeczywistego charakteru transakcji pomiędzy firmami „M.” i „P.” oraz „M.” i „W.”,

- w zakresie stawianego M.G.Ł. zarzutu poświadczenia nieprawdy w fakturach dokumentujących transakcje pomiędzy firmami: „M.”, a „T.” pominął szczegółową, rzeczową ocenę całokształtu zeznań złożonych przez [...] ograniczając się do przytoczenia w treści uzasadnienia jednozdaniowych fragmentów tych zeznań,

- zaniechał szczegółowej analizy dowodów w postaci zeznań [...] w zakresie stawianego A. S. zarzutu kradzieży programów komputerowych ograniczając się wyłącznie do przyjęcia za podstawę rozstrzygnięcia w tym zakresie dowodu z przeszukania i opinii biegłego w sytuacji gdy konieczną podstawą odpowiedzialności A. S. w tym zakresie jest udowodnienie świadomości w/w co do zawartości posiadanego przezeń komputera,

III. obrazę przepisu art. 424 § 1 i 2 k.p.k., polegającą na :

- a) niedopełnieniu określonego tym przepisem obowiązku zamieszczenia w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia koniecznych elementów, a przede wszystkim szczegółowego wskazania jakie fakty Sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej materii konkretnie oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych w tym zakresie w jakim przyjął, że oskarżeni M. G. Ł., S. Ł. i A. S. dopuścili się czynów szczegółowo wymienionych w skarżonym wyroku,
- b) zaniechaniu wyjaśnienia przez Sąd I instancji podstaw prawnych wyroku w odniesieniu do przypisanych wszystkim oskarżonym

przestępstw oraz zaniechanie stosownej subsumcji ustalonych aspektów zachowania każdego z nich pod ustawowe znamiona ostatecznie przypisanych im przestępstw;

w rezultacie podniesionych uchybień:

- IV. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za jego podstawę, który miał istotny wpływ na treść orzeczenia i polegał na nietrafnym ustaleniu, że oskarżeni M. G. Ł., A. S. i S. Ł. dopuścili się czynów w formie opisanej w sentencji wyroku, podczas gdy przeprowadzona w sposób prawidłowy wszechstronna, zgodna z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, prowadzi do odmiennego wniosku z ostrożności procesowej (...) również w zakresie rozstrzygnięcia o karnoprawnej odpowiedzialności S. Ł. i G. Ł. za czyn z pkt III wyroku:
- V. mającą wpływ na treść orzeczenia obrazę prawa materialnego tj. art. 272 k.k. polegającą na rażąco błędnym przyjęciu, że zachowanie polegające na sporządzeniu przez notariusza zgodnie z wola stron aktu notarialnego, zawierającego w swej treści pozorne oświadczenia stron tego aktu, w tym przypadku M. G. Ł. i S. Ł., a dotyczące sprzedaży nieruchomości w miejscowości G. – aktu notarialnego, który w swej treści nie zawierał jakiegokolwiek nieprawdziwego oświadczenia sporządzającego go notariusza – wypełnia znamiona występkę wyłudzenia poświadczenia nieprawdy w rozumieniu powołanego wyżej przepisu”.

Przy tak sformułowanych zarzutach skarżący wniósł o uchylene zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy M. G. Ł., S. Ł. i A. S. do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Wyrokiem z dnia 14 września 2012 r., Sąd Apelacyjny:

I. zmienił wyrok w zaskarżonej części:

1) w stosunku do oskarżonego A. S. w ten sposób, że

- a) uchylił orzeczenie o karze łącznej pozbawienia wolności (pkt 4 wyroku);
  - b) oskarżonego A. S. od popełnienia czynu przypisanego mu w pkt 2 wyroku uniewinnił;
  - c) za czyny przypisane w pkt 1 i pkt 3 wyroku orzekł wobec A. S. karę łączną roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności;
  - d) wykonanie kary łącznej pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby wynoszący 5 lat;
  - e) na poczet orzeczonej w pkt 3 wyroku kary grzywny zaliczył A. S. okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie, uznając ją za wykonaną w ilości 564 stawek dziennych;
- 2) w stosunku do M. G. Ł. w ten sposób, że:
- a) uchylił karę łączną pozbawienia wolności (pkt 11 wyroku);
  - b) zmienił orzeczenie w pkt 7 wyroku i oskarżonego M. G. Ł. od popełnienia czynu zarzucanego mu w pkt III wyroku uniewinnił, zaś za czyn z pkt II wyroku, wyczerpujący dyspozycję art. 18 § 1 k.k. z art. 272 k.k., na podstawie art. 272 k.k. wymierzył mu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności;
  - c) zmienił orzeczenie w pkt 9 wyroku w ten sposób, że:
    - uznał, że czyny opisane w pkt V i VIII wyroku stanowią jeden ciąg przestępstw wypełniający dyspozycję art. 271 § 3 k.k. i art. 299 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za czyny te oskarżonego M. G. Ł. skazał na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności i 300 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 50 zł oraz środek karny zakazu prowadzenia działalności gospodarczej wymagającej koncesji na obrót paliwami ciekłymi na okres 4 lat;
    - uznał, że czyny opisane w pkt VI, IX i X wyroku stanowią jeden ciąg przestępstw wypełniający dyspozycję art. 271 § 3 k.k. i art. 299 § 1 i 5 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za czyny te skazał oskarżonego M. G. Ł. na karę roku pozbawienia wolności i 700 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na

kwotę 50 zł oraz środek karny zakazu prowadzenia działalności gospodarczej wymagającej koncesji na obrót paliwami ciekłymi przez okres 6 lat;

d) orzekł wobec M. G. Ł. karę łączną roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności i 1000 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 50 zł oraz tytułem środka karnego 10 lat zakazu prowadzenia działalności gospodarczej wymagające koncesji na obrót paliwami ciekłymi;

3. w stosunku do oskarżonego S. Ł. w ten sposób, że uniewinnił go od popełnienia zarzucanego mu czynu;

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Orzeczenie Sądu odwoławczego (za wyjątkiem rozstrzygnięcia w zakresie czynu z pkt III wyroku Sądu Okręgowego w O.) zaskarżył w odniesieniu do skazanego M. G. Ł. jego obrońca. We wniesionej kasacji zarzucił rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść tego orzeczenia, a mianowicie:

I. „art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., poprzez brak szczegółowego rozważenia wszystkich zarzutów wskazanych w środku odwoławczym polegający na tym, iż Sąd Apelacyjny nie wypowiedział się w sposób dostateczny co do zarzutów apelacji oraz wniosków w niej zawartych, poprzestając na ogólnikowych stwierdzeniach, wskazanych w uzasadnieniu niniejszej kasacji – podczas gdy ustawodawca nałożył na Sąd odwoławczy obowiązek rozważenia wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym oraz wskazania w uzasadnieniu wyroku, czym kierował się sąd wydając wyrok i dlaczego zarzuty i wnioski apelacji sąd uznał za niesłuszne”;

II. „(...) art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez własną, nieobiektywną, dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów dokonaną przez Sąd Apelacyjny przy rozpoznawaniu środka odwoławczego – szczegółowo wskazaną w uzasadnieniu niniejszej kasacji – oraz aprobatę oceny dokonanej przez Sąd I

instancji, a także nieuwzględnienie okoliczności przemawiających na korzyść oskarżonego, lecz przyjęcie za podstawę wyroku części dowodów, wypieranie stwierdzonych faktów i uzyskanych dowodów przez założony z góry przez Sąd odwoławczy stan rzeczy – co skutkowało wadliwym przyjęciem przez oba składy orzekające, że M. G. Ł. dopuścił się zarzucanych mu czynów w postaci:

- udziału w zorganizowanej grupie przestępczej mającej na celu wprowadzanie do obrotu paliw płynnych bez wniesienia opłat skarbowych oraz poświadczania nieprawdy w dokumentacji księgowej w postaci faktur i legalizacji środków płatniczych pochodzących z przestępstw (art. 258 § 1 k.k.),
- czynów opisanych w pkt V i VIII aktu oskarżenia, a zakwalifikowanych w skarżonym wyroku jako jeden czyn wypełniający dyspozycję art. 271 § 3 k.k. i art. 299 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,
- czynu opisanego w pkt IV aktu oskarżenia zakwalifikowanego z art. 18 § 1 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.,
- czynów z pkt VI, IX i X aktu oskarżenia zakwalifikowanych w skarżonym wyroku jako ciąg przestępstw wypełniający dyspozycję z art. 271 § 3 k.k. i art. 299 § 1 i 5 k.k. w zw. za art. 11 § 2 k.k.,

podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że w sprawie brak jest elementów podmiotowych i przedmiotowych do skazania M. G. Ł. za udział w zorganizowanej grupie przestępczej opisanej w pkt I aktu oskarżenia oraz za popełnienie przestępstwa „prania brudnych pieniędzy” z art. 299 k.k., a w zakresie czynu z pkt IV aktu oskarżenia, za popełnienie sprawstwa kierowniczego do podrobienia podpisu M. S. przez nieustalona osobę na fakturach dotyczących zakupu oleju napędowego z firmy P”.

Stawiając te zarzuty autor kasacji wniósł uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji w stosunku do skazanego M. G. Ł., a na podstawie art. 435 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k., również w stosunku do skazanego A. S. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

W pisemnej odpowiedzi na kasację Prokurator Apelacyjny wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej. Natomiast uczestniczący w rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Generalnej poparł kasację wnosząc o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna w zakresie w jakim podnosi zarzut naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. i w zw. z art. 299 § 1 k.k.

Nie ulega wątpliwości, że dla uznania, iż zachowanie sprawcy wypełnia ustawowe znamiona występku określonego w art. 299 § 1 k.p.k. konieczne jest wykazanie, aby te wymienione w dyspozycji powołanego przepisu rzeczy, stanowiące przedmiot karalnych czynności wykonawczych, pochodziły z „korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego”, co w efekcie odznacza, że niezbędne jest ustalenie owego czynu oraz korzyści bezpośrednio lub pośrednio z niego odniesionej przez sprawcę albo inną osobę, a następnie wprowadzonej do obrotu. W ustalaniu realizacji znamion przestępstwa z art. 299 § 1 k.k., w tym znamienia pochodzenia „wartości majątkowych stanowiących brudne pieniądze”, sąd zachowuje samodzielność jurysdykcyjną (art. 8 k.p.k.), nie oznacza to jednak, że jest on zwolniony z konieczności udowodnienia, przynajmniej tych przedmiotowych elementów czynu „pierwotnego”, które pozwalają na jego zakwalifikowanie pod znamiona konkretnego czynu zabronionego zawartego w ustawie karnej, ani też nie jest zwolniony od wskazania tej kwalifikacji (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 2 lutego 2011 r., II KK 159/10, LEX nr 785651 oraz z dnia 4 października 2011 r., III KK 28/11, OSNKW 2011, z. 11, poz. 101).

Ten ostatni wymóg nie został przez orzekający w instancji *a quo* Sąd Okręgowy dopełniony. Trudno bowiem za wywiązanie się przez tenże Sąd ze spoczywającego na nim w powyższym zakresie obowiązku uznać stwierdzenie ograniczające się do konstatacji, że „*osoby te obracając paliwem niewiadomego pochodzenia realizowały polecenia związane z przygotowaniem dokumentów lub też dokonywały transakcji, które następnie ułatwiły innym sprzedaż paliwa niewiadomego pochodzenia, przez jedynie fakturową sprzedaż oleju opałowego umożliwiły zbyć podmiotom zajmującym się odbarwianiem oleju opałowego lub innego, który faktycznie nie był olejem napędowym*” (s. 25 uzasadnienia Sądu pierwszej instancji), co było zresztą konsekwencją wcześniejszego przypisania M. G. Ł. w części dyspozytywnej wyroku czynów zarzuconych mu aktem oskarżenia w pkt V, VI, VIII, IX i X bez jakiegokolwiek korekty ich opisu, w których znamiona czynu z art. 299 § 1 k.k. określone zostały wyłącznie jako „znaczne utrudnianie ustalenia przestępczego pochodzenia środków pieniężnych wynikających z obrotu paliwem (czyn IX a/o) lub olejem (czyny z pkt V, VI i X – w obu wypadkach podkreśl. SN) niewiadomego pochodzenia”, natomiast w wypadku czynu z pkt VIII wręcz tylko „wynikających z obrotu niewiadomego pochodzenia (podkreśl. SN)”.

Tymczasem, zgodnie z art. 299 § 1 k.k. przedmiotem czynności wykonawczych ujętych w tym przepisie mogą być wyłącznie środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości pochodzące z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego. Stosownie natomiast do art. 115 § 1 k.k. czynem zabronionym jest zachowanie o znamionach określonych w ustawie karnej. Ustawodawca wyraźnie więc wskazuje, że źródłem pochodzenia wartości majątkowych stanowiących "brudne pieniądze" ma być zachowanie realizujące znamiona konkretnego typu czynu zabronionego pod groźbą kary. Dla realizacji znamion przestępstwa z art. 299 § 1 k.k. nie jest więc wystarczające ustalenie, że określone wartości majątkowe pochodzą z jakiegokolwiek czynności bezprawnej czy też nieujawnionego lub "nielegalnego" źródła. Nie jest także wystarczające w tym zakresie ogólne wskazanie, że

korzyść majątkowa pochodzi z działalności przestępczej, jakiegoś bliżej nieokreślonego czynu zabronionego, czy też pewnej grupy przestępstw (np. przestępstw przeciwko mieniu czy oszustw podatkowych), bez sprecyzowania, o jaki konkretnie typ przestępstwa chodzi. Znamię „korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego” musi być przy tym udowodnione w postępowaniu karnym w taki sam sposób, jak wszystkie pozostałe znamiona przestępstwa stypizowanego w art. 299 § 1 k.k., chociaż jednocześnie ustawodawca nie wymaga ustalenia przez sąd, aby czyn stanowiący źródło wartości majątkowych mających charakter „brudnych pieniędzy” spełniał wszystkie znamiona przestępstwa. Analiza uzasadnienia sądu *meriti* przekonuje jednak, że w istotnym tu zakresie nie poczynione zostały nawet te minimalne ustalenia, czego rezultatem był zresztą zacytowany wyżej opis czynów przypisanych wówczas oskarżonemu M. G. Ł. w wyroku tego sądu.

Kwestia ta stała się przedmiotem zarzutu apelacyjnego, w którym autor zwykłego środka odwoławczego, podnosząc obrazę m.in. art. 424 § 1 k.p.k., wskazał na zaniechanie wyjaśnienia przez Sąd pierwszej instancji podstaw prawnych wyroku w odniesieniu do przypisanych wszystkim oskarżonym czynów oraz zaniechanie stosownej subsumcji ustalonych aspektów zachowania każdego z nich pod ustawowe znamiona ostatecznie przypisanych im przestępstw, rozwijając tę myśl na s. 9 i 10 uzasadnienia apelacji, w szczególności w kontekście możliwości zakwalifikowania działań poszczególnych oskarżonych (M. G. Ł. i A. S.) pod przepis art. 299 § 1 k.k.

Rozpoznając wniesiony środek zaskarżenia, Sąd Apelacyjny, dostrzegając oczywiste mankamenty uzasadnienia Sądu pierwszej instancji, uznał że nie dyskwalifikują one poddanego kontroli odwoławczej rozstrzygnięcia, bowiem obrońca nie wykazał wpływu stwierdzonego uchybienia na treść orzeczenia, a tylko wówczas, gdy taki wpływ zostanie stwierdzony, za skuteczny może zostać uznany zarzut oparty o przepis art. 438 pkt 2 k.p.k. Podjął przy tym sąd instancji *ad quem* wysiłek wykazania braku tego wpływu, w rzeczywistości w znacznej mierze zastępując Sąd Okręgowy w omówieniu szeregu tych kwestii, które wprost w części motywacyjnej orzeczenia sądu *meriti* nie doczekały się rzeczowej analizy. Nie

kwestionując poprawności *in concreto* tego rodzaju postąpienia przez Sąd drugiej instancji zauważyć należy, że o ile w odniesieniu do większości zarzutów apelacyjnych zabieg taki uznany mógłby być za skuteczny, o tyle w aspekcie znamion występkę z art. 299 § 1 k.k. wniosku takiego nie da się wyprowadzić. Zwrócił na to słusznie uwagę w toku rozprawy kasacyjnej prokurator Prokuratury Generalnej wskazując, że zawarte na s. 25 uzasadnienia Sądu odwoławczego rozważania nie równoważą braków jakich w swojej motywacji dopuścił się sąd *a quo*.

W tym więc zakresie orzeczenie Sądu pierwszej instancji nie poddawało się *de facto* kontroli apelacyjnej, natomiast poczynione co do tej problematyki rozważania Sądu Apelacyjnego nie mogą zostać uznane za spełniające wymagania art. 457 § 3 k.p.k. Niewątpliwe w związku z tym jest i to, że ten właśnie zarzut zawarty w zwykłym środku odwoławczym nie doczekał się rozpoznania spełniającego wymóg określony w art. 433 § 2 k.p.k., co jest o tyle oczywiste, że przy mankamentach rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego skuteczne odparcie twierdzenia apelującego o mającej wpływ na treść orzeczenia obrazie prawa procesowego, a konsekwencji tego również materialnego (przy odczytaniu tego zarzutu przez pryzmat art. 118 § 1 k.p.k.), było w praktyce niemożliwe. Utrzymanie w związku z tym w mocy dotkniętego taką wadą orzeczenia spowodowało, że uchybienie to przeniknęło do orzeczenia Sądu drugiej instancji.

Stwierdzony stan rzecz, skutkować musiał wydaniem orzeczenia kasatoryjnego, jako że ujawnione naruszenia prawa było zarówno rażące, jak i mające istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. To bowiem występek „prania brudnych pieniędzy” stał się podstawą skazania M. G. Ł. za czyn przypisany mu w pkt 9 wyroku Sądu Okręgowego, zaś po korekcie dokonanej przez Sąd Apelacyjny za czyny wskazane w pkt 2 lit. c tiret jeden i dwa jego orzeczenia, a jednocześnie pozostawał w bezpośrednim związku z pozostałymi przypisanymi mu czynami, w szczególności przynależnością do zorganizowanej grupy przestępczej (art. 258 § 1 k.k.). Jednocześnie konieczne było uchylenie w powyższym zakresie nie tylko orzeczenia Sądu drugiej instancji, lecz również wyroku sądu *a quo*, gdyż jak wskazano to wyżej,

oczywiste naruszenie prawa nastąpiło na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, natomiast dokonanie ewentualnej korekty tego orzeczenia w instancji *ad quem* nie jest możliwe.

Powyższe rozstrzygnięcie skutkuje przy tym określonymi konsekwencjami procesowymi. Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżony został wyłącznie na korzyść skazanego M. G. Ł. W tym układzie, w postępowaniu ponowionym, obowiązywać będzie pośredni zakaz *reformationis in peius* wynikający z art. 443 k.p.k. W związku z powyższym procedując powtórnie Sąd pierwszej instancji powinien w pierwszym rzędzie zważyć, czy istnieje możliwość przypisania oskarżonemu czynu z art. 299 § 1 k.k., jako że zakaz ten odnosi się również do ustaleń faktycznych, które przy ponownym rozpoznaniu sprawy nie mogą być mniej korzystne dla oskarżonego (zob. uzasadnienie powołanego wyżej wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2011 r., III KK 28/11), a jednocześnie nie jest możliwe – co oczywiste – uzupełnienia opisu czynu o brakujące elementy.

Uznanie przez sąd *a quo*, że takie ustalenia naruszałoby ograniczenie wynikające z powołanego wyżej przepisu procesowego nie oznacza z kolei, że w ramach dotychczas poczynionych ustaleń nie istnieje możliwość zakwalifikowania czynów tego oskarżonego pod inny przepis karny. Wymaga to jednak przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego, w ramach którego sąd ten, związany zapatrywaniami prawnymi Sądu Najwyższego, będzie władny – w ramach postępowania dowodowego – w szerokim zakresie skorzystać z możliwości jakie stwarza unormowanie art. 442 § 2 k.p.k. Nie może wreszcie sąd *meriti* zignorować wymogów, jakie nakłada na niego, przy ewentualnym sporządzaniu pisemnych motywów wyroku, przepis art. 424 § 1 i 2 k.p.k.

Uchylenie zaskarżonego orzeczenia we wskazanej w wyroku Sądu Najwyższego części (z wyłączeniem rzecz jasna rozstrzygnięcia o uniewinnieniu oskarżonego M. G. Ł. od czynu zarzucanego mu w pkt III aktu oskarżenia) oraz zmienionego nim wyroku Sądu Okręgowego, obligowało sąd kasacyjny, a to stosownie do treści art. 518 k.p.k. w zw. z art. 435 k.p.k., do wydania analogicznego rozstrzygnięcia w odniesieniu do skazanego A. S.

(poza czynem z pkt II a/o, co do którego zapadło orzeczenia uniewinniające), który nie wniósł wprawdzie kasacji (ograniczenie z art. 523 § 2 k.p.k.), jednak za pośrednictwem obrońcy zaskarżył wcześniej wyrok Sądu pierwszej instancji, przy czym i w jego wypadku w zwykłym środkiem odwoławczym podnoszone były tożsame, co w odniesieniu do oskarżonego M. G. Ł., zarzuty. Niewątpliwie za takim rozstrzygnięciem co do tego oskarżonego (uchyleniem, w części wskazanej w dyspozycji orzeczenia Sądu Najwyższego, obu wyroków), przemawiają te same względy, które skutkowały uwzględnieniem kasacji wniesionej na korzyść drugiego oskarżonego.

Skutkiem wydanego orzeczenia był także zwrot oskarżonemu M. G. Ł. uiszczonej przez niego opłaty od kasacji (art. 527 § 4 k.p.k.).